

הרפתקאות בפח מדעי הזבל לגיל בית ספר

1

להתיידד עם הפסולת -
מה יש בפח שלנו?

הפסולת היא חלק בלתי נפרד מהחיים שלנו, היא מראה להתנהגות שלנו, להרגלים ולהעדפות שלנו. להכיר את הפסולת שלנו משמעו להכיר את עצמנו. מערך השיעור שבחוברת זו מציע דרכים מסקרנות ללמוד את הפסולת ודרכה את עצמנו, ומציג מבט הוליסטי על נושא הפסולת, מבחינת ההקשרים השונים של הפסולת לחיי היומיום שלנו ומבחינת מגוון תחומי הדעת ודרכי הלמידה המוצעות.

להתיידד עם הפסולת - מה יש בפח שלנו?

בחלק זה נמקד את המבט בפסולת בפסולת המיוצרת בכיתה/בבית הספר, בחפצים ובשאריות שבחרנו להרחיק מחיינו, נבחן אותם ונלמד משהו על עצמנו. נעשה זאת על ידי קיום סקר פסולת. הנתונים שנאספו מהסקר יהוו בסיס להמשך הפעילות ולהחלטות השונות הנוגעות לניהול החומרים בבית הספר.

סקר פסולת

סקר פסולת הוא כלי לניטור ואיסוף של מידע על פסולת. הנתונים הנאספים בסקר משמשים את הגוף הסוקר (המשרד להגנת הסביבה/רשויות/גופים פרטיים) לקידום מדיניות הטיפול בפסולת ולצימצום כמויות הפסולת. סקר הרכב הפסולת הארצי האחרון נערך בשנת 2013. ניתן למצוא סיכום שלו ונתונים נוספים על פסולת באתר המשרד להגנת הסביבה: נתוני פסולת בישראל.

עירכו בבית הספר סקר פסולת קטן משלכן. במשך שבוע בחנו בסוף יום את הפסולת שיוצרה בכיתה/בכלל בית הספר. אפשר לעשות את הסקר עם קבוצות משתנות של ילדים או במהלך שיעור שיוקדש לנושא.

מה תצטרכו:

יריעת פלסטיק, כפפות רב פעמיות, משקל, קופסאות קטנות לממצאים מעניינים ודלי (עדיף שקוף אם יש).

איך לעשות את זה?

אוספים את האשפה מכל המרחב שהוגדר לסקר (כיתה/ביה"ס). אספו את כל הפחים, גם את פחי ההפרדה (אם יש) וגם פסולת שנזרקה באזור הפחים או על הארץ. שופכים את תכולת פח האשפה על יריעת הפלסטיק.

בחנו את הממצאים:

- הרשימה שלהלן מפרטת נושאים אפשריים לבחינה ולשיחה. לא חייבים להעלות את כל הסעיפים במפגש אחד:
- **תכולת הפח, מה יש בו:** מה זה? מה יש פה? אל תמהרו למיין את החומרים או לעסוק בפתרונות למרכיבי הפסולת השונים, אפשר לחשוב על הפסולת מהרבה כיוונים מעניינים אחרים.
  - **הקשר לחיי היומיום:** תכולת הפח קשורה ישירות לחיי בבית הספר: מאיפה זה הגיע לכאן? מדוע זה כאן? לא להאשים, לתהות ולקשר לחיים. לדוגמא: עפרונות וכלי כתיבה שנשכחו - 'נראה שמיהרתם לצאת להפסקה שכחתם את העפרונות כאן'; שאריות מזון - 'למי הכינו היום כריך עם חביתה? לא היה טעים? כי השלכת אותו לפח. אולי את רוצה להגיד בבית שיכינו לך כריך אחר לבי"ס?', 'נראה לי שמישהו לא אוהב אגס, רואים פה פרי שלם שנזרק'. אפשר לתת לילדים לנחש את ההקשר/את הסיפור מאחורי הפסולת או להעלות שאלה על הממצאים בפח.
  - **תחושות ורגשות:** איך אני מרגישה אל מול הערימה הזאת? איך היא נראית? איך היא מריחה? האם זה מגעיל? מצחיק? דוחה? - נסו להבין מההבעות או מהאמירות של הילדים מה יחסם לתכולת הפח. שאלו לדוגמא: למה עשית פרצוף? למה אמרת איכסה? תנו מקום למגוון התחושות העולות.

הרפתקאות בפח -
 מדעי הזבל לגיל בית ספר

1

אריזות או לא להיות - פסולת אריזות ביחית, צילום: חיה טולדנו

סקר פסולת של עיריית חל אביב-יפו, בחירייה

3

- **היפוך מחשבה...** ננסה להבין מדוע כל כך לא נעים לנו לחטט בפסולת? למה אנחנו נרתעות כל כך ממשוה שלפני רגע היה ביד שלנו? למה אנחנו נגעלים ממשוה שהיה בפח למרות שהוא לא תמיד מלוכלך או מקולקל?
- **מי קובע מה זה זבל?** נסו לחשוב למה הדברים שנמצאו בפח הגיעו לשם? על ידי מי ולמה הושלכו לפח? האם גם אתם הייתם זורקים את זה? בסופו של דבר ההחלטה מהי פסולת היא החלטה סובייקטיבית ותמיד קיימת האפשרות שפסולת של אחד לא תיחשב כפסולת אצל אחר, למשל כריך שילד אחד זרק כי לא היה לו טעים יכול להיות ממש טעים לילד אחר, ושאריות מזון ייחשבו לאוצר למי שיש קומפוסטר בביה"ס או בבית.

למיין:

ממה זה עשוי? מי הכין את זה? מה יש בזה? האם אפשר למיין את האשפה? איך? יש מגוון דרכים, לפי גודל, צורה, צבע, או חומר. החומרים יכולים להיות חומרים אורגניים (שאריות מזון), נייר, פלסטיק, מתכת ועוד.

לתעד:

- יצגו את ממצאי הפח בדרכים שונות
- שיקלו את הפח כולו.
  - צרו דיאגרמות שונות המייצגות את היחסים בין סוגי החומרים שבזבל: איזה רכיב שוקל יותר? באיזה יום הפח שקל יותר?
  - צלמו או ציירו את הממצאים, אפשר לסדר אותם בצורה מסוימת ואז לצלם.
  - ערכו רשימת מצאי: כתבו מה מצאתם, סיפרו כמה מצאתם.
  - מלאו את הדלי וסמנו עליו את נפח הפסולת (עד לאן היא מגיעה). מה ההבדל בין נפח ומשקל?

לשער:

איזה רכיב שוקל יותר? מדוע? אפשר לנסות ולהבין הבדלים ופערים בכמות האשפה, אולי אתמול חסרו ילדים רבים בגן ואז יש פחות פסולת אורגנית?

לתעד שוב:

הכינו טבלת תיעוד, או צלמו את הטבלה שבעמוד 9, ובקשו מהילדים לתעד את הממצאים: אפשר, לכתוב, לצייר או לסמן על רצף (למשל ציירו סרגל שבקצותיו פח ריק ופח מלא וסמנו היכן הפח היום). התנהלו כך במשך שבוע.

להסיק מסקנות:

מה למדנו על הפסולת שייצרנו? מה למדנו על הקשר של הפסולת להתנהלות בכיתה או בבית הספר?

לפעול:

החליטו על תוכנית פעולה לצימצום אחד מרכיבי הפסולת או כולה. בחרו בצעדים אפשריים המתאימים לכיתה, ושתפו את הקהילה (שאר בית הספר, הורים).

תאריך/יום	1	2	3	4	5	6
משקל האשפה						
נפח האשפה						
ממצאים עיקריים (מה יש הכי הרבה בפח)						
ממצאים מעניינים (האם היה משהו יוצא דופן או מסקרן בפח?)						
הסברים (לכמות, לממצאים השונים, הערות חשובות ועוד)						
איך היה לי בפעילות היום						

בהצלחה!

כתבה וערכה: איגי ארם

צילום:

אבנר אלקרס | אוקסנה לוי | איתן דותן | אלבטרוס |
אלעד ברמי | חיה טולדנו | יוני פזי | ניב מוסמן |
ניר אוחיון | תמר אייזנברג

עיצוב גרפי: סטודיו רותי קנטור

דצמבר 2021

ליצירת קשר:

באחר: visit@hiriya.co.il

בפייסבוק: חירייה | המרכז לחינוך לחירייה | hiriya

בטלפון: 03.7396633